

PULA IMVULA

GROWING FOOD • PEOPLE • PROSPERITY

KORANTA YA GRAIN SA YA BAHLAHISI BA NTSENG BA HOLA

HLABOLLA SEKOTUDI SA HAO bakeng sa dijalo tse atlehileng

DIHLOOHO TSA SEKOTUDI SA POONE, SONOBOLOMO KAPA DINAWA TSA SOYA KE TSE DING TSA DIKAROLO TSA BOHLOKWHA HAHOLLO TSA HO KOTULA SEJALO KA NEPO. HAEBA DI SA BABALLWE KA NEPO, HO TSOFALA LE HO SENYEHA HA TSONA HO TLA BA LE SEKGAGHLA SE SEBE TSHEBETSONG YA SEKOTUDI SE TSWAKANG MME BONGATA BA DIJOTHOLLO BO TLA FELLA FEELA HODIMA MOBU.

Etsa bonneta ba hore dithipa, dithibela, dipolata le dikgoqetsane tse tshwarwang di sebetsa hantle ho **sekgabedi (Setshwantsho sa 1)**. Hopola hore ha o fetola dithipa, dithibela le tsona hangata o lokela ho di fetola. Etsa bonneta ba hore sekgabedi sena se dula se le boemong ba sona le hore se ka tsamaya ka bolokolohi.

HLAHLOBA DIKAROLO TSE TSAMAYANG TSA SEKOTUDI

Ho molemo ho bala bukana ya tataiso ya sekotudi (**Setshwantsho**

sa 2) le ho se baballa kamoo ho tshwanelang.

- Hlahloba dioli ka hara dikerebokose, esita le dithenshene ho difenebelete le diketane tse kgannang, le ho tshela oli le kerisi ho ditjhaflo tse fehlang matla.
- Fetola oli ka hara dikerebokose jwalokaha ho tshwaneleha. Kerisi ke sephalli se theko e tlase se ka o bolokelang tjhelete e ngata. Mofuteng wa kgale wa dikotudi, hlahloba ditlelatjhe tse fapaneng ebe o hlakoma hore di beilwe ho ya ka dibukana tsa tataiso. Hona ho ka o bolokela tjhelete e ngata.

Sekotudi sa sonobolomo

Bakeng sa sekotudi sa sonobolomo (**Setshwantsho sa 4**), etsa bonneta ba hore diboto tse tshwarang di teng ho ya ka bophara ba mela. Etsa bonneta ba hore diboto di tiisitswe mme di hlaphisitswe hantle ho tshwara diqo tsa sonobolomo. Hlahloba hore sekgabedi se sebetsa hantle ka tshwanelo.

Disebediswa tsa *feed auger fingers, bushings, plastic guides,*

Hlabolla sekotudi sa hao...

pins le sleeves ha di lokele ho bontsha ho tsofala le ho fela hobane hoo ho ka tshwaetsa tshebetso ya sekotudi. Haeba dikarolo tsena tsa disebediswa di tsofetse, thepa e ke ke ya tsamaya hantle ka tshwane-lo ho tloha ho sekotudi ho ya motjhining o tswakang.

Sekotudi sa poone

Ho sekotudi sa poone (**Setshwantsho sa 5**), dikarolo tsa bohlokwa tse lokelang ho hlahljowa ke dipolata tsa **deck**, ketane e bokellang, **snapper** le dirolara.

Dipolata tsa deck di lokela ho tiiswa le ho behwa ka tsela e tla etsa hore diqo le dijothollo di se ke tsa wela mobung. Haeba dipolata tsa **deck** di ka hlophiswa botjha, etsa bonneta ba hore di tsamaya ka bolokolohi. Hlahloba hore ha di a tsofala haholoholo mahokelong a tsona e le ho hlophisa botjha dipolata tsa **deck**.

Ketane e bokellang ke ketane e sututswang le ho tsamaisa thepa ho ya sekotuding. Hlahloba thenshene ketaneng esita le ho tsofala ha ketane le tsona di-sprocket. Etsa bonneta ba hore di-spring tse

1

Sekabedi – le dithipa, ditshireletso le moo ho itshwarellwang.

2

Ho molemo haholo ho bala ditaelo tsa sekotudi pele o qalella ka mokgwa wa ho se baballa.

3

Tlelatjhe ya sekotudi sa kgale.

tshwereng thenshene di ka tsamaya ka bolokolohi le hore ha di na maforme. Etsa bonneta ba hore kerebokose e kgannang e tlatsitswe oli kapa kerisi.

Setshwantsho sa 6 se bontsha ketane e bokellang ho tloha ho **360 Yield Center**. Ke ketane e bokellang e kenyaletsang maborashe e le ho qala ka ho amohela boima ba dikotudi hodima dipolata tse kupetsang esita le, tabeng ya bobedi, ho kgakeletsa dijothollo tse lokolohileng le ho di kenya ka hara sekgakeletsi. Hona ho tla thusa haholo ho thibela ho lalehelwa ke dijothollo.

Dirolara tsa snapper (**Setshwantsho sa 7**) di sebetsa ho hula semela ho tswa sekotuding. Etsa bonneta ba hore dirolara tsa **snapper** di beilwe ho ya ka ditaelo le tlwaelo ya bahlahisi ba tsona. Lebelo la dirolara tsena le lokela ho hlophiswa ho ya ka lebelo la ho kotula. Boemong ba poone e teteaneng haholo, **360 Yield Centre** e kgothaletsa sehlahisa se bitswang rolo ya ketane. Rolara ena ya **snapper** e tabola le ho kgabela thepa ena ya semela e le hore thepa ena e tle e bole kapele.

Bakeng sa dintlha tse ngatanyana, ikopanye le morekisi wa lehae. ■

4

Sekotudi sa sonobolomo.

5

Sekotudi sa poone se nang le dipolata tsa deck, se bokella dirolara tsa ketane le snapper mme di bonahala hantle.

6

Ketane e bokeletsang ya mofuta o motjha.

7

Dirolara tsa snapper hodima hlooho ya sekotudi.

PIETMAN BOTHA,
MOTHUSI YAIKEME-
TSENG WA TEMO

E boloke hantle e hlwekile

BOHLWEKI SEBAKENG SEO HO SEBELETSWANG HO SONA KE NTHO YA BOHLOKWA HAHOLU HO QOBA DIKOTSI TSE KA HLAHELANG BASEBETSI KA NTLE HO MABAKA, KA LEBAKA LEO LA TIKOLOHO E DITSHILA E TLETSENG BOHLASWA.

Basebetsi bohole ba mapolasi ba na le boikarabelo ba ho boloka sebaka sa bona se hlwekile hantle ka bottlalo. Monnga mosebetsi o lokela ho etsa bonneta ba hore o fumana disebediswa tse bolokang disebediswa le thepa e nngwe. Ho hlophisa le hona ho boloka thepa ho lokela ho etswa ho latela ditshwanelo tse itseng. Ke boikarabelo ba motho e mong le e mong ya sebedisang disebediswa ho di hlwekisa pele a ka di kgutlisetsa moo di bolokwang teng. Ha tlhwekiso e tshwaneleheng ya sebaka e etswa e bile e baballwa, basebetsi ha ba na lokela ho batla dintho tseo ba sebetsang ka tsona.

Dithapo tsa motlakase ha di lokele ho siuwa feela folurung ka hobane hona ho ka baka kotsi e kgolo bophelong ba batho. Ho dutla kae kapa kae ha metsi, petrolo kapa oli ho lokela ho hlwekiswe kapele e le ho qoba ho tsamaya sebakeng se thellang moo mosebetsing.

Mekotla ya disabusabu, esita lemekotla ya boholo ba 50 kg, e lokela ho hlophiswa le ho bolokwa hantle ho ya ka Molawana wa Polokeho wa 8. Hona ho tla etsa bonneta ba hore sebaka sena sa mosebetsi se dula se hlwekile ka nako tsohle le hore e ke ke ya ba tshitiso. Ditshelwa tse feela tsa oli le dikhemikhale ha di lokele ho tjheswa kapa ho tsetwelwa, mme ka hona monnga mosebetsi o lokela ho etsa leano la ho tshwara le ho sebetsa ka ditshelwa tseo tse feela.

Meqomo ya matlakala e lokela ho ba teng bakeng sa matlakala. Meqomo ena e lokela e qhalwe mme e hlwekiswe kgafetsa ho thibela disenyi le diroto. ■

CHARL SAAYMAN, , MOTHUSI WA TSA BOPHELO BO BOTLE LE POLOKEHO HO MEGA HEALTH AND SAFETY

LENTSWE LA... tswang ho Ngaka Dirk Strydom

HO NA LE PUO E RENG NTHO E LE NNGWE FEELA E TSITSITSENG TEMONG KE PHETOHO. ENA KE TIKOLOHO E TLETSENG LE HO HLOKA BONNETE ESITA LE KGONAHALO YA DIKOTSI. HAEBA O LE INDASTERING ENA YA TEMO, O ENTSE QETO YA HO LWANTSHANA LE PHEPHETSO ENA.

Temo ha se tikolohu e bobebe – ke sebaka se thata seo o ka bang hara sona le ho theha kgwebo ho sona. Ke tikolohu eo motho e mong le e mong a sa utlwisiseng diphephetso tsa hao ho yona, matshwenyeho le dithibelo. Hona ho ka lebisa boemong boo ho bona o ipotsang hore hobaneng ha o tadihana le dikotsi tsena tse totobetseng le hore hobaneng ha o Iwantshana le diphephetso le dithibelo tsena? Ke rata ho o kgotaletska kajeno ka mantswe a hore ke hobane o na le sepheo!

Temo e molemo haholo naheng ya rona. Ka temo re fana ka dijо naheng le setjhabeng sa rona, re theha botsitso naheng ya rona esita le yona tshepo. Kgwebo ya lefatshе le tikolohu ya dipolotiki di sebakeng se boima, mme ho na le dipotso tse ngata tse sa arajwang le ditittlebo. Ntho e le nngwe e hlakileng ke hore batho ba qalella ho lemoha bohlokwa ba temo.

Dijo ke karolo ya bophelo. Ha o tadima nalane ya dinaha tsa rona moo balaodi ba tsa dipolotiki ba tlositsweng ditulong tsa bona tsa matla a puso, o tla lemoha hore hona ho bakilwe ke ditittlebo mabapi le ho hloka dijo. Maemo ka hara bongata bona ba dinaha, a bolela hore ho ne ho se na phihlello ya dijo kapa mohlolomong ditheko tsa dijo di phahame ka ho menahaha habedi ka selemo. Hobaneng ha taba ena e o ama ka ho otloloha jwalo molemirui?

O phetha morero wa bohlokwa ka ho theha botsitso, ho fana ka dijо ho batho ba bangata ba hlokang haholo ekasitana le hona ho sebeletsa naha ya heno ka boitelо. Re a tseba hore ho boima ka ntle ka moo – dihlahiswa di theko e thata, malwetsе a ka re bakela mathata, masimo a ka tlala metsi, athe komello le yona e ka re hlasela. Leha ho le jwalo, re o kopa ho tadimisisa, ho batla le ho fumana lesedi leo ka lona o ka tswelang pele ka ho etsa mosebetsi o motle oo o ntseng o o etsa.

Baahi ba Afrika Borwa ba ka ba motlotlo ka balemirui ba bona, ba kgonang ho fana ka dijо maemong ana a thata a lehodimo le tikolohu. Afrika Borwa e na le balemirui ba hlwahlwa ka ho fetisia lefatsheng.

– Ngaka Dirk Strydom ke Moetapele wa Mebaraka ya NAMPO le Mohokahanyi wa Diphuputso. ■

Balaodi ba tswelopele ba fana ka dikeletso

Ho DULA O ITOKISITSE ho ka thibela BOSHODU BA DIJALO

LE HOJA HO ATA HA BOSHODU BA DIHLAHISWA TSA TEMO HO LE THATA HO KA LEKANYWA, BOSHODU BONA BO NA LE SEKGAGHLA SE MATLA KGAHLANO LE TSHWARELLO YA BALEMIRUI LE PHUMANNO YA PHAELLO. HO EKETSA DITEFO TSE NTSENG DI EKETSEHA TSA DITSHENYEHELO TSA DISEBEDISWA, BALEMIRUI BA TSHWANELA HO LEFA DITJHELETE TSE NGATA TSA HO HOKELA MEKGWA YA TSHIRELETSO E LENG NTHO EO BA MMALWA KA BA KGNANG HO E LEFELLA.

Kgwebo e fokolang le ho eketseha ha tlhoko ya mesebetsi ho bakile ho eketseha ha botlokotsebe mme indasteri ya temo ha e a kgona ho ka phonyoha tlhaselong ena. Ho ya ka *Free State Agriculture (FSA)*, boshodu ba poone ha jwale bo se bo etswa ke batho ba itherileng ba sehlotschwana ba batlang ho fumana phaello. Le hoja ho na le 'botlokotsebe ba tlhoko', moo batho ba utswang ka lebaka la ho fepa ba malapa a bona, ke 'boshodu ba meharo' bo tshwenyang haholo le ka ho fetisia.

DULA O NTSE O ITOKISITSE

Balaodi ba mmalwa ba ntshetsopele ya lebatowa ba Grain SA ba fana ka keletso ya kamoo ho ka thibelwang botlokotsebe ka teng le ho boloka dijalo tsa lona di bolokehile hantle:

Etsa kgetho e nepahetseng: Dibakeng tse sebetswang ke Jerry Mthombothi, eo e leng molaodi wa ntshetsopele ya lebatowa wa Grain SA ofising ya Mbombela, hangata ho utsuwa dinawa tsa tswekere le matokomane. Ho ntse ho bile ho na le dibaka tse ding tseo boshodu ba diqo tsa poone bo eketsehang. O eletsa balemirui ho qoba ho jala dijalo tse ka sebetswang kapa ho phehwa habobebe – jwaloka matokomane, dinawa tsa tswekere le poone e tala – metsana e haufi le ditsha tsa bodulo.

Nako e lokileng: Du Toit van der Westhuizen, eo e leng molaodi wa ntshetsopele ya lebatowa wa Grain SA mane North West, o re motho o lokela ho hlokomela ho romelwa esale pele ho nako ha peo le dihlahiswa tse ding.

Dinako tse poraefete: Ho etela masimo a hao nakong ya kotulo ke ntho ya bohlokwa haholo. Johan Kriel, eo e leng molaodi wa ntshetsopele ya lebatowa mona Freistata, o hlokomedisa balemirui hore ba se ke ba sebetsa ka mokgwa o le mong wa tlwaelo ka matsatsi ohle. Ha o ntse o potoloha polasing mono, hlokomela mme o lekole hore na ha ho na ntho e itseng e ka bang kgonahalo ya botlokotsebe – o leke ho etsa hore polasi ya hao e dule e tshireletsehile.

E etsetse lerako: Etsa bonneta ba hore meedi e potolohang polasi ya hao e sireditswe mme e babaletswe hantle. Haeba ho kgoneha, etsa lerako dibakeng tsohle tse sa sireletswang – jwalokaha o jetse dijalo, e le hore batho ba se ke ba fihlella dihlahiswa tsa hao habobebe. Graeme Engelbrecht ya tswang ofising ya Dundee ya Grain SA, o kopa balemirui ho etsa lerako dibakeng tsa bona.

Hlokomela: Jerry o re balemirui ba lokela ho sebetsa hammoho

mme ba fapanyetsane ka dinako ho nna ba potoloha masimong a bona nakong ya kotulo, e leng nako eo ka yona boshodu bo eketsehang. Ho ba le dikamano tse lokileng le moahisani wa hao ho bolela hore le ka thusana ho lebela dijalo tsa lona le ho thusana ha e mong a le siyo.

Setjhaba se hlokomelang: Ho ba le boahisani bo lokileng ke ntho ya bohlokwa. O ke ke wa ba polasing ka nako tsohle. Ho ba le baahisani ba tla o tsebisa ha ba bona ho hong ho belaetsang, e leng seo le wena o tla se etsa ho bona, ho bolela mokgwa o mong wa tshireletso. Hlokomela basebetsi ba hao ba polasi, ka hore ke bona batho ba hao ba tla o tshireletsa.

Qhelela batho ba sa tsejweng thoko: Etsa bonneta ba hore o a tseba hore ke mang ya teng moo polasing ya hao. Haeba ho na le batho ba bonahalang ba tswa sebakeng se seng, hlokomela sebopheho sa bona le koloi ya bona. Hlokomela letlapa la dinomoro tsa koloi ya bona le tsona.

BOLOKEHA:

- Sebedisa dinotlolo tseo o ke keng wa nna wa di henahena ho thibela ho bula polokelo ya thepa esita le hona ho laola ho tshwarwa ha dinotlolo.
- Nahana ka ho sebedisa dialamo polokeleng ya hao, kapa haeba o se o ntse o na le yona, hlokomela hore e sebetsa hantle ka tshwanelo. Du toit o re haeba o sitwa ho reka dialamo, ithekele matata hobane ona a etsa lerata le leholo ha ho na le batho ba a atamelang.
- Tshepa ho sebedisa kganya e hlakileng haholo ho potoloha polasi, moo ho kgonehang ho etsa jwalo. Ditlokotsebe tse ngata di leka haholo ho utswa nakong ya bosiu, ka nako eo ho sa bonahaleng hantle, jwale ka ho sebedisa mabone a kganyang haholo ho etsa hore ba hlolehe ho ka hlasela ho utswa bosiu.

KAMORA KOTULO

Etsa bonneta ba hore poone e kotutsweng ha e bolokwe nakong ya bosiu kapa ya siuwa feela ka hara dilori mane masimong. Bekga thepa yohle pele dilori di tloha polasing ho etsa bonneta ba hore ho iswa mane disiung bongata ba thepa e lekaneng e tsebahalang.

Graeme o re taba e ntjha e se e le teng e itotobatsang ha jwale – boshodu ba dilori kapa thepa. Ke ka lebaka lena motho a lokelang ho ba hlwahlwa le ho ba sedi haholo ha dilori di tloha polasing. Etsa bonneta ba hore o a tseba hore dilori di ya kae di lebile kae.

LOUISE KUNZ,
EO E LENG MOTLATSI
WA MOHLOPHISI

Grain SA e etsa bonneta ba tthahiso e tshwarellang ya dijo

GRAIN SA KE SETHO SA MOKGATLO O HLOKOME LANG DITABATABELO TSA BALEMIRUI BOHLE BA DIJOTHOLLO MONA AFRIKA BORWA. KAROLO YA BOHLOKWA E TOBOKETSWANG KE GRAIN SA KE HO BOLOKA BALEMIRUI BA DIJOTHOLLO BA NA LE HONA HO TSHWARELLA MOO POLASING. DIKAROLO TSA BOHLOKWA TSE TOBOKETSWANG KE GRAIN SA DI TSA-MAELANA LE PONELOPELE YA TSHWARELLO YA BALEMI BA DIJOTHOLLO.

Dintlha tseo Grain SA e di toboketsang – ke ho thusa balemirui ho ba le moyo wa tshwarello – ba qalang boemong ba polasi ho isa ho dintlha tsa taolo boemong ba mmuso. Grain SA e ntse e tswela pele ho sebetsa, ebile e na le seabo ho bongata ba dintlha tse kenyaletsang dipuisano tsa boemo ba bongata jwaloka ditaba tsa nelanalo ya naha esita le ho etsa moraloo wa temo wa selemo sa bohlano. Hona ke ho etsa bonneta ba hore dithloko tsa balemirui tsa dijothollo le tsona di a rarrillwa.

DINTLHA TSE IKGETHANG TSA DIJOTHOLLO

Ho ya ka dintlha tse ikgethang tsa dijothollo, Grain SA e hlokomele disebediswa, tikolohya mmaraka, tikolohya taolo le diphuputso.

- Tekolo ya boleng ba disebediswa, paballo le ntlatfatsa ya tshebetso ka thuso ya dizele, esita le tharollo ya dittelebo bakeng sa ditho tsa Grain SA, ke e meng ya mekgwa ya motheo ya tlhokomelo ya disebediswa eo Grain SA e e etsang.
- Dintlha tse tleng ka nako ebile tse nepahetseng, ntshetsopele ya ponalesto ya mebaraka esita le tshebetso e betere ya mebaraka ya lehae, ke dintlha tsa bohlokwa ka ho fetisisa tse amanang le tikolohya mebaraka.
- Grain SA e bile e na le tsebo le kutlwisiso e tebileng ya tikolohya taolo, ka katoloso ya mebaraka ya lehae, ho bulwa le ho baballwa ha mebaraka ya thomelontle, ntshetsopele ya theknoloji e ntjha le ngodiso ya dihlisia tlaa Molawana wa 36, oo e leng o hlokometsweng haholo mona.

- Ha re tadima lehlakoreng la diphuputso, kgokahano ya diphuputso tse laolwang ke molemirui ke taba ya bohlokwa e hlokometsweng ke Grain SA. Lenane la mesebetsi le dikarolo tse tadimilweng haholo le lelelele mme re tla rata ho buisana le wena ka dintlha tse ding tse ngatanyana o le motho ka bonngwe ba hao, sehlopha sa thuto ya diphuputso kapa mokgatlo wa balemirui.

MAKGETHO

Le hoja boleng boo Grain SA bo fanang ka bona bo sa lekanywe le ho baliwa ka ho otloloha mererong yohle, kutlwisiso ya ditshenyehelo tsa nneta tsa makgetho a Grain SA ke ntho ya bohlokwa bakeng sa balemirui e le ho tseba ka phaello eo ba e fumanang.

Bakeng sa tthahiso yohle ya molemirui ho ya ka hektara e le nngwe, makgetho a Grain SA a nka palo ya ditefello tse ka bang 0,15% ho isa ho 0,2%. Dihlapiso tsa tshebediso ya *dizele* ho molemirui e ka ba 2,5% ho isa ho 3% ya palohare ya ditshenyehelo tsa tthahiso ho ya ka hektara e le nngwe. Ona ke mohlala o le mong o ka lekanywang wa phaello eo molemirui a e fumanang bakeng sa mosebetsi oo Grain SA e o entseng.

Grain SA e fa molemirui monyetla wa ho tobana le dintlha tse laolehang ka hara tikolohya temothuo ka kotlolohya, ha mokgatlo ona o tobana le dintlha tse laolehang ka ntle ho tikolohya temothuo ka ho otloloha.

DIPROJEKE TSA JWALE TSA GRAIN SA

- Ditshebeletso tsa *LEAF*
- Tshebetso e fapaneng ya mokgelo
- Dipehelo tsa *SAG/S*
- Tekano ya boleng ba poone

CHRISTIAAN VERCUEIL,
SETSEBI SE SENYENYANE SA TSA
MORUO WA TEMOTHUO, GRAIN SA

**WHEN YOU CELEBRATE GREAT
MOMENTS, WE CELEBRATE TOO**

Together we farm
for your future™

TM ® Trademarks of Corteva Agriscience and its affiliated companies.
© 2023 Corteva. 2023/CORP/E/008DEV/STRIP

Etsa tlhophiso ya hao hantle mabapi le ditheko tsa monontsha

HO YA KA TLWAELO, KE PALO E PAKENG TSA 30% LE 50% YA DITSHENYEHELO TSA MOLEMIRUI TSA DISEBEDISWA TSE TENG TSA DIJOTHOLLO LE OLI YA PEO. MONONTSHA O ETSA KARO-LO E KGOLI YA DITSHENYEHELO MABAPI LE DISEBEDISWA TSEO PHAPANO EFE KAPA EFE, HAHOL- HOLO KEKETSEHO YA THEKO, DI KA AMA PHAELLO YA HAO HAHOLLO.

Hobane Afrika Borwa ke moromelli wa sebele wa monontsha, hona ho matlafatsa maemo ka lebaka la hobane menontsha yohle e romeletsweng kwano ha e tshwaetswe feela ke theko, empa ke mabaka a mangata a jwaloka ditekanyetso tsa phapanyetsano le ditshenyehelo tsa dipalangwang.

HLOKOMELA PHAPANO YA BONGATA BA THEPA LE THEKO

Kerafo ya 1 e bontsha dithomello tsa Afrika Borwa tsa *monoammonium phosphate (MAP)*, *ammonia, urea* le *potassium chloride* ho tswa dinaheng tse fapaneng esale ka 2009. Le hoja e se menontsha ena feela e romeletsweng kwano, ena ke e mene ho e mehlano ya dihlisiswa tsa bohlokwa tse romeletsweng.

Ka 2009, dithomello tsa monontsha bakeng sa dihlisiswa tsena tse hlano di nyolohile ka 165% kaofela. Ka selemo sa 2021, Afrika Borwa e rometsi palo yohle ya 2 155 233 ya ditone ya dihlisiswa tsena tsa monontsha tse hlano ho tswa dinaheng tse fapaneng. Le ka ntle ho keketseho ya bongata ba thomello, tekanyetso ya phapanyetsano ya ranta kgahlano le ditjhelete tsa jwale le yona e fokotse haholo ho tloha ka selemo sa 2009 ho tswela pele, e leng ho matlafaditseng boleng ba keketseho ya ditheko. Bakeng sa selemo sa 2022 ho tla fihla ka kgwedi ya Phato, palo e fetang 1 miliyone ya ditone e se e rometswe, e leng palo e ka bang 61% ya palo yohle ya selemo sa 2021.

Theibole ya 1 e bontsha palohare ya phapano ya ditheko tsa *Nae-trojene (N), Fosfeiti (P) le Potasiamo (K)* nakong ya Phupu selemong se fetileng, ha ho bapiswa le Mphalane 2022. Ho a makatsa ho bona kamoo ditheko tsena di phahamang ka teng ka selemo.

Ha motho a tadima ditshwanelo tsa monontsha bake ng sa dikarolo tse fapaneng tsa naha, motho o lemotha hore ho ya ka palohare:

- Freistata Bophirimela e sebedisa diyuniti tse 72 units tsa N, diyuniti tse 16 tsa P le diyuniti tse 14 tsa K ho ya ka hektara.
- Freistata Botjhabela e sebedisa diyuniti tse 100 tsa N, diyuniti tse 19 tsa P le diyuniti tse 27 tsa K ho ya ka hektara.
- Dibaka tse nosetswang di sebedisa diyuniti tse 286 tsa N, diyuniti tse 52 tsa P le diyuniti tse 80 tsa K ho ya ka hektara.

Theibole ya 2 e bontsha papiso ya palohare ya ditshwanelo tsa monontsha bakeng sa mabatowa ana a mararo bakeng sa maba-

towa ana a mararo bakeng sa kgwedi ya Mphalane 2021 le Mphalane 2022. Ho ya dula e ntse e.

BOKGONI BA HO LEFELLA MONONTSHA

Kerafo ya 2 e bontsha kgonahalo ya ho lefella monontsha ha ho bapiswa le theko ya *Safex* ya poone. Menontsha e akaretsang pakeng tsa 30% le 50% ya ditshenyehelo tsa disebediswa, e nnile ya thatafala ho ka rekwa, e leng ho bolelang hore tekanyetso ya moedi wa molemirui bakeng sa kgwebo e nnile ya fokola haholo. Hona ho baka kgatello e kgolo ho phaello ya molemirui mme ho ka qetella ho baka dihiktara tse mmalwa tse jalwang, haholoholo poone.

Dintlha tsena di hlakisa hantle diphephetso tse matla tseo balemirui ba tobang le tsona ka letsatsi le letsatsi ho leka ho phela ka tshwanelo. Monontsha ha se ona feela sesebediswa se le seng se bileng le keketseho ya ditheko. Ditheko tsa matla jwaloka petrolo le motlakase di phahame haholo, jwaloka theko ya peo le dikhemikhale. Ho tswela pele ho ba boima bakeng sa tshebetso tsa bolemi ho dula di na le phaello ebile di tshwarella ho etsa jwalo.

Erekaha ho se na sebaka sa diphoso, balemirui ba lokela ho etsa bonneta ba hore ha ba qhekanyetswe ke bafepedi ba monontsha. Etsa mosebetsi wa hao, etsa bonneta ba hore ditheko tsa morekisi di kgema le tsa mmaraka, bapisa ditheko ho fumana theko e amoheleheng ka ho fetisisa ebe o kgetha theko e amoheleheng ka ho fetisisa bakeng sa merero ya hao. ■

1

Papiso ya ditefello tsa Naetrojene, Fosfeiti le Potasiamo.

	Naetrojene	Fosfeiti	Potasiamo
Palohare ya theko: Mphalane 2021 (R/kg)	R30,60	R61	R26,40
Palohare ya theko: Mphalane 2022 (R/kg)	R43,90	R78,70	R40,60
Phapano (selemo le selemo)	43%	29%	54%

2

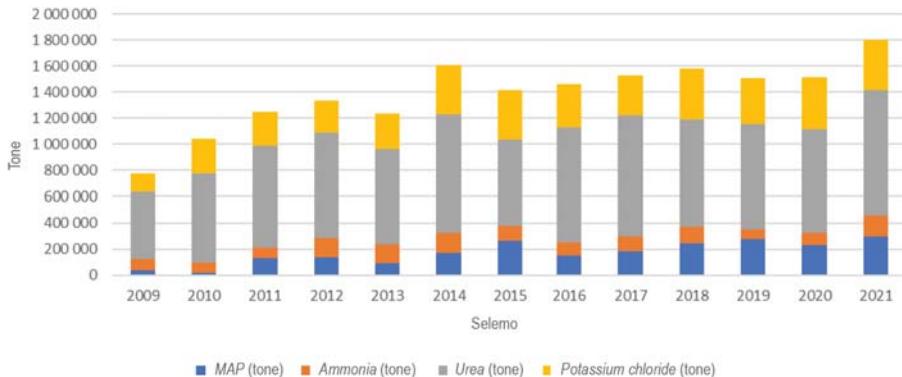
Phapano ya theko ya monontsha ka hektara bakeng sa Mphalane 2021 ha ho bapiswa le Mphalane 2022.

Sebaka	Naetrojene	Fosfeiti	Potasiamo	Theko: Mphalane 2021	Theko: Mphalane 2022	Phapano
Freistata Botjhabela, palohare ya diyuniti (kg/ha)	100	19	27	R4 931	R6 981	42%
Freistata Bophirimela: palohare ya diyuniti (kg/ha)	72	16	14	R3 548	R4 988	41%
Irrigation, palohare ya diyuniti (kg/ha)	286	52	80	R14 035	R19 895	42%

PULA IMVULA

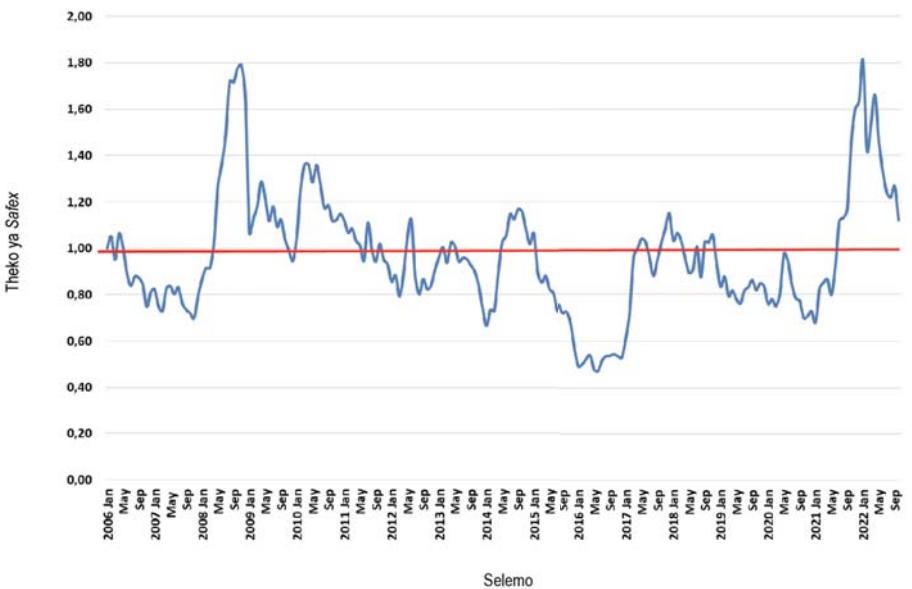
1

Menontsha e mene ho e mehlano ya boholokwa ka ho fetisisa e rometsweng mona Afrika Borwa.

2

Kgonahalo ya tefello ya monontsha.

**CHRISTIAAN VERCUEIL,
SETSEBI SE SENYENYANE SA TSA
MOROU WA TEMOTHUO, GRAIN SA**

Bahlophisi

GRAIN SA: PRETORIA

PO Box 74087

Lynnwood Ridge

0040

■ 086 004 7246

■ www.grainsa.co.za

MOHLOPHISI YA LAOLANG

Dr Sandile Ngcamphalala

■ 082 862 1991 ■ Ofisi: 012 943 8296

■ sandile@grainsa.co.za

MOHLOPHISI WA PHATLALATSO

Liana Stroebel

■ 084 264 1422 ■ Ofisi: 012 943 8285

■ liana@grainsa.co.za

MOLEKANE HO TSA BOPHATLALATSI

INFOWORKS MEDIA PUBLISHING

Motlatso wa mohlophisi – Louise Kunz

■ louise@infoworks.biz

Moetapele wa seholpha – Johan Smit

■ 082 553 7806 ■ Ofisi: 018 468 2716

■ johan@infoworks.biz

Bophatlalatsi – Elizma Myburgh, Jesseme Ross

Lenaneo la Grain SA la Ntshetsopele ya Molemi

BAHOKAHANYI BA NTSHETSOPELE

Johan Kriel

Foreisetata (Bloemfontein)

■ 079 497 4294 ■ johank@grainsa.co.za

Jerry Mthombotho

Mpumalanga (Mbombela)

■ 084 604 0549 ■ jerry@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8289 ■ Smangaliso Zimbili

Jurie Mentz

Mpumalanga/KwaZulu-Natal (Louwsburg)

■ 082 354 5749 ■ jurie@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8218

Graeme Engelbrecht

KwaZulu-Natal (Dundee)

■ 082 650 9315 ■ graeme@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8287 ■ Nkosinathi Mazibuko

Liana Stroebel

Western Cape (Paarl)

■ 084 264 1422 ■ liana@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8285 ■ Hailey Ehrenreich

Du Toit van der Westhuizen

North West (Lichtenburg)

■ 082 877 6749 ■ dutoit@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8290 ■ Lebo Mogatanyane

Luke Collier

Eastern Cape (Kokstad & Mthatha)

■ 083 730 9408 ■ luke@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8280 ■ Luthando Diko

Cwayita Mpotsi (Mothusi ofising: Mthatha)

■ 078 187 2752 ■ umthatha@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8277

PULA/IMVULA E FUMANEEHA KA DIPUA TSE LATELANG:

Sesotho, English, Setswana, Sezulu le Seqhotsa.

Articles written by independent writers are the views of the writers and not that of Grain SA.

THIS PUBLICATION IS MADE POSSIBLE
BY THE CONTRIBUTION OF THE MAIZE TRUST

MADE POSSIBLE BY
THE MAIZE TRUST

Lenaneo le fetolang bophelo

Pehelo

Re mona ho o thusa ho lema ka mokgwa o

BALEMIRUI ba lemohile pele bohlokwa ba ho sebedisa ditsebi tsa temo ho ba thusa ho tadimana ka botebo le seo ba se etsang ka ho fetisia – ho jala dijothollo, ho boloka mapolasi a bona a tswela pele, ho hlahisa dijo le ho thusa ho theha botsitso ba kgwebo ya bona ya metse ya mahaeng!

Ke ka lebaka lena balemirui ba bangata ba ithaopang ho lefa ditjhelete tsa bona selemo le selemo ho ba ditho tsa Grain SA. Mokgatlo ona o tswelang pele o fela o sebetsa ka matla maemong ohle ho aha tikoloho ya temo esita le ho hodisa mesebetsi ya temo le bolemirui. Mona re na le balemirui ba ileng ba fola molemo wa thuto ya ditsebi tsa Grain SA – bahokahanyi ba ntshetsopele ya lebatowa le batataisi – lekaleng lena la mosebetsi.

Johan Kriel, mohokahanyi wa ntshetsopele wa lebatowa, Freistata le e mong wa batataisi, o tadimme dijalo tsa eo e ka bang molemirui wa kgwebo ka nako e tleng.

Motataisi wa Grain SA o hlahloba monobo wa mobu wa molemirui Sabasaba pele ho ka kotulwa.

Motataisi ya tswang tikolohong ya Maclear o thusa Sopazi Lunyaweni ya tswang tikolohong ya Ugie ka ho etsa moralo.

Graeme Engelbrecht, mohokahanyi wa ntshetsopele ya lebatowa ofising ya Dundee, o thusa balemirui ka ho baballa thepa.

Ho KWALA LEKGALO

LENANEO la Ntshetsopele ya Molemirui le qadile di-lemong tse ngata tse fetileng ho fihlela boemo bona ba lona ba jwale, e leng moo jwale le welang tlaa taolo ya Grain SA, empa le hlahella le le sebopethong sa khamphani e ntjha ya Karolo ya 18A, e leng Phahama Grain Phakama (PGP) – e leng ho bolelang ‘kgolo ya balemi ba dijothollo’.

Khamphani ena e ntjha, e sa etseng phaello, e tobane ka ho qolleha le ntshetsopele ya molemi wa dijothollo ka tsela ya kwetliso, ntshetsopele ya tsebo ya mesebetsi le botataisi. E bile e na le ditshwanelo tsohle tse hlokehang bakeng sa bafani kapa banyehedi ba tshehetso. E tla hatella haholo ho kwala lekgalo pakeng tsa moo balemirui ba leng teng ha jwale le se ka fihlellwang.

Toboketso e mabapi le ho lokisetsa kgwebo ya bahlahisi ba batjha ba jwale, ba tla tshehetswa ho fumana kotulo e ntle ka ho fetisia ho tswa masimong ao ba nang le ona – ka ho sebedisa theknoloji le mekgwa e metle ka ho fetisia ya jwale – mme ka hona ba iphumana ba na le seabo bakeng sa tlhahiso ya dijo tsa setjhaba ka hare ho naha. Ka tsela e jwalo, ditshebeletso tse teng tsa tshehetso bakeng sa balemirui ba kgothetseng esita le ba banyenyane, di tla dula di le teng ka hobane tshireletso ya dijo ka hara malapa, esita le ntshetsopele ya kgwebo, ke dintlha tsa bohlokwa tse tleng pele ka hara mokgatlo ofe kapa ofe. ■

